

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A főváros és a kormány.

A tanácsnak a mai közgyűlésen kellett bemutatnia azt a leiratot, a melyet *Esterházy* Móric gróf küldött az új kormány hivatalbalépéséről és ezt a bemutatást többen arra akarták fölhasználni, hogy a főváros nyilvánítsa bizalmát az új kormány iránt. Hogy még sem esett szó bizalomnyilvánítástól, annak az az oka, hogy a közgyűlés vezető tagjai megelőzően energikusan azt hangoztatták, hogy előbb látniok kell, vajjon az új kormány teljesíti-e mindazokat a kívánságokat, a melyeket eddig hiába kértek az előző kormányoktól. Minthogy a kormány tagjai már kijelentették, hogy szimpátiával fogadják Budapest és a városok kívánságait, *Bárczy* polgármester azt indítványozta, hogy az új kormány bemutatkozásánál *méltányosságból és okosságból* menjenek túl az egyszerű tudomásulvételnél. A polgármester részletesen felsorolta a főváros évtizedes kívánságait és annak kimondását kérte, hogy a főváros e föladatak megvalósításában készségesen fogja a kormányt támogatni. A közgyűlés ezt a határozatot egyhanguan elfogadta, annál is inkább, mert a polgármester csupa olyan ügyet sürgetett, a melyeknek megvalósítása általános kívánság. Mindezeknek a kívánságoknak közgyűlési határozattá való emelkedésénél ott volt éveken keresztül *Vázsonyi* Vilmos is, a kérelmek közül sok egyenesen az ő indítványa, a közgyűlés tehát joggal reméli ettől a kormánytól, hogy valahára pótolja azt, a mit esztendőkön keresztül elmulasztottak.

Mégis, minthogy *Bárczy* indítványa az általános, lítkos és egyenlő választójogot is mint a törvényhatóság kívánságát jelölte meg, sokan távolmaradtak a mai közgyűlésről. A főváros *négyszáz* bizottsági tagja közül mindössze *százhuszonhét* jelent meg; így hiányzott az egész *Józsefváros*, azonkívül a II., III., az V. és a VII. kerületi bizottsági tagok legnagyobb része. A városatyáknak tehát mindössze 32 százaléka vett részt a mai közgyűlésen, tulnyomóan abban a reményben, hogy az új kormány teljesíteni fogja a főváros jogos, méltányos és igazságos kívánságait, még pedig elsősorban azt, a mely a főváros autonómiájának kibővítésére és anyagi függetlenségére irányul.

A közgyűlésről ez a részletes tudósításunk számol be:

Márker Aladár tanácsos-főjegyző fölolvasta *Sándor* János és *Ghillány* Imre báró volt miniszterek levelét, a melyben köszönetüket fejezik ki a törvényhatóságnak támogatásáért, majd bemutatta *Esterházy* Móric gróf miniszterelnök leiratát, a melyben kéri a törvényhatóságot, hogy munkásságában támogassa. *Ugron* Gábor, *Serényi* Béla gróf és *Mezőssy* Béla miniszterek is értesítették a fővárost kinevezésükről és kéri a főváros támogatását. A közgyűlés a lemondott miniszterek bucsulevelét *Bódy* alpolgármester indítványára tudomásul vette, az új kormány bemutatkozásáról pedig *Bárczy* István dr. polgármester emlékezett meg.

— A főváros — mondotta — június 2-iki közgyűlésén állást foglalt az általános, egyenlő és titkos választójog mellett s hódoló fölirattal fordult a királyhoz. Ezt a föliratot akkor adta át, a mikor a király megbizta Esterházy grótot a kormány megalakításával. A miniszterelnök bemutatkozása alkalmával megállapította, hogy a választójog megalkotása a legfontosabb föladata. A reform egyes részleteit nem ismertette, végleges véleményt tehát nem formálhatnak, de a nyilvánosságra jutott részletek általában megfelelnek azoknak a várakozásoknak, a melyeket a reformhoz fűztek és így a kérdés arra a nyugvópontra kerül, a mely után az igazi munka megkezdődhetik. A mikor állást foglaltak az általános választójog mellett, a haladó kor parancsoló követeléseinek kívül más körülmények is vezették őket. Ezeknek adott kifejezést a városok kongresszusán, mert a városok érdekeinek méltánylásához az ut a demokrácián át vezet. Az új kormány programjában mást hallottak a városokról, mint az előzőkben. Az új kormány hajlandó a városok pénzügyeit rendezni és a lakáskérdést fölkarolni. Nekik ez új tónus, a melyhez nem voltak hozzászokva. Ők is többet akarnak tenni, mint a mennyit szoktak; ezeket a kijelentéseket megfelelő módon kell nyugtáznok. Nem híve annak, hogy pártpolitikai kérdéseket vigyenek a közgyűlés elé és nem is tartoztak a kormányoknak bizalmat szállító törvényhatóságok közé. Elvileg csak azt helyesli, hogy az új kormányok bemutatkozását vegyék tudomásul, de az előbb említett okokból *méltányosnak és okosnak* tartja, hogy most tovább menjenek. Az új kormányban helyet foglal *Vázsonyi Vilmos* (Taps a demokraták padjain.) is, a főváros kiváló vezérfeje és ez azt a reményt kelti, hogy ütött a városok felszabadulásának órája, a mikor a városi polgárság hozzájut ahhoz a súlyhoz, a mely megilleti. Ez nemcsak a főváros, hanem az egész nemzet érdeke. *Vázsonyi* meghívása nemcsak meglátszatelés, de biztosíték is, mert értéke meg fog nyilatkozni az állami ügyek vezetésében is. Rájuk nézve az a fontos, hogy az a modern és becsültes várospolitika, melyet a közgyűlés követelt, *Vázsonyi* irányítása és támogatása mellett folyt le. *Vázsonyi* pártkülönbség nélkül az ő emberük. De ez nem elég. Tudniok kell, hogy mit akarnak a szervezkedniök kell. Folytatja a városi polgárság megszervezését. Mit jelent ez? Az eddig elnyomott erők felszabadulását, az intelligencia nagyobb érvényesülését, az ipar és kereskedelem, a munkások szellemi és anyagi előrehaladását. Ha a város polgárságát megszervezik, a legerősebb alapokra fektetik a magyar nemzet jövődjét. Ezután fölolvassa a fővárosnak azokat a fölterjesztéseit, a melyek évek óta hevernek az egyes minisztériumokban s a melyeknek most sürgős elintézését kéri. Ezek: az ideiglenes alkalmazottak helyzetének javítása, a nyugdíjasok háborus pótléka, a katonai költségek részleges megtérítése, a kaszárnyák és gyakorlóterek kihelyezése, a lefoglalt iskolák kiürítése (a katonaság építsen barakokat a leszerelés idejére s aztán engedje át szükséglakások céljára), a kereskedelmi kikötő, az új pályaudvarok és az átjárók kérdése, a Tabán építéséhez való hozzájárulás, a kisajátító törvény revíziója, a Vérmezőnek az elcselt hősök emlékére való parkká alakítása, állandó kiállító terület, a Hungária-uti és a Boráros-léri hid, a lipótvárosi pályaudvar megszüntetése, a hid- és alagutvám eltörlése, a községi takarékpénztár, a városi üzemek adómentessége, a városok háztartásának rendezése, a házadó átengedése. Kéri még a főváros, hogy a főváros iskoláinak legalább akkora autonómiát biztosítsanak, mint a mekkora a görög-keleti román vagy szerb egyházaknak van. Kéri, hogy a Népjóléti Központ részére a békében is utalják ki a mai segítséget, rendezzék a kórházügyet, adjanak a háztulajdonosoknak kártérítést a hadvonalult házbéréért s általában teljesítsék a fővárosnak mindazokat a kéréseit, a melyek elintézés alatt vannak. Ezek után a következő határozati javaslat elfogadását kéri:

Budapest székesfőváros törvényhatósága a megalakult új kormánytól várja: az általános egyenlő és titkos választójog megalkotását és ezen az alapon az ország korszerű demokratikus haladásának lehetővé tételét és előmozdítását, a közszabadságok teljes mértékben való biztosítását, a közterhek arányos és igazságos megosztását, a városok demokratikus újjászervezését az önkormányzati szabadság szellemében, a városok háztartásának törvényes rendezését a pénzügyi önállóság elve alapján, elsősorban a házadó átengedésével, a városi hitelügy korszerű rendezését, megfelelő városfejlesztő törvény alkotását, nagyarányú sürgős beruházásokkal, főleg nagyjelentőségű közgazdasági, szociális és kulturális intézmények gyors megvalósítását s ezzel egyszersmind az egész közgazdasági élet sürgős mekilitését, mindezt összefogva: a polgári érdeket kielégítő érdeljesen demokratikus magyar nemzeti politikát. A kormánynak június 21-én a képviselőházban történt bemutatkozása alkalmával a miniszterelnök ur ismertette a kormány jövőbeli működésének alapelveit és irányait s ez alkalommal az általános választójog megvalósítását, a városi önkormányzat fejlesztését, a városok háztartásának a pénzügyi önállóság elve alapján való rendezését és a lakásépítő akció fölkarolását, tehát csupa olyan el-

veknek megvalósítását helyezte kilátásba, melyeket a törvényhatóság is rögtől fogva sürget. Ezért a székesfőváros törvényhatóságát bizottsága egy jobb jövőbe vetett reménnyel kijelenti, hogy *e föladatoknak megvalósítására irányuló munkájában készséggel fogja támogatni*. Erről a közgyűlés a kormányt kívánságainak részletes ismertetésével külön fölterjesztésben értesíti.

A közgyűlés hozzászólás nélkül, egyhanguan hozzájárult a javaslatához.

— **A nyugdíjasok háborus segítsége.** A mai közgyűlés egyhanguan elfogadta *Havasi Rczsó* dr. nak ezt az indítványát, hogy a főváros nyugdíjasait is részesítsék háborus segítségben. Erre vonatkozóan a tanács a következő közlést adta ki:

A tanács már a múlt évben azt kérte a kormánytól, hogy hasonlóan azokhoz az állami nyugdíjasokhoz, a kiknek nyugdíja 3000 koronát meg nem halad, a fővárosi nyugdíjasok is kaphassanak állami segítséget. Ezt a fölterjesztést a kormány mind ez ideig nem intézte el. Minthogy azonban a nyugdíjasok segítése immár elkerülhetetlen, a tanács javasolja a közgyűlésnek, hogy addig is, míg a kormány a főváros felterjesztését elintézi, a főváros utalvánvozza ki a nyugdíjasoknak az 1916. és 1917. évre azt a háborus segítséget, a melyet az állami nyugdíjasok megkaptak. A tanács ezt az előterjesztését a július 18-iki közgyűlés fogja tárgyalni.

— **Nem fogadták el a tarifareviziót.** A közgyűlés ma meglehetősen nagy izgalom közepette tárgyalta a tarifarevizióról szóló javaslatot és végül hosszú és szenvedelmes vita után elfogadta a *közlekedés megadóztatására* vonatkozó előterjesztést, de elutasította a tarifareviziót. Elvben nem igen volt kifogás az egységes tarifa ellen, a bizottsági tagok java része azonban abba nem akart beleegyezni, hogy az egységes tarifa révén a Közúti vasut új bevételhez jusson. Csupán ez volt a kifogás az egységes tarifa ellen és inkább lemondtak a főváros számára várható milliókról, semhogy a Közúti vasutnak is új jövedelmet juttassanak. A vita első szónoka, *Szilágyi Károly* a közlekedés megadóztatását, bár terhet jelent, megszavazza, annál is inkább, mert a drágább jegyeket nem adóztatják meg. A tarifareviziót ellenzi, mert ezzel a Közúti jegyeinek 69.6 százalékát, a Városi jegyeinek pedig 84.5 százalékát megdrágítanák. A Közúti szerződésének értelmében, ha a vasut jövedelmezősége elérte a 10 százalékot, a tarifát le kell szállítani. *Ez az állapot bekövetkezett és ezt adatokkal is igazolja.* A szakaszbeosztás megszüntetése a lakosság érdekében elurullása volna, de nem lehet megadni a közútinak ezt az emelést, mert ott az *igazgatóság tagjai nagyobb fizetést kapnak, mint ezer alkalmazott.* A társaságnak olyan nagy nyeresége van, hogy abból mindent meg lehet teremteni, a mire a közönségnek szüksége van. Indítványozza, hogy a Közúti szerződésnek 21. paragrafusára hivatkozva, tegyen a tanács előterjesztést a viteldijak leszállítására. A Városi vasútnál nem zárkózik el az emeléstől. *Szekula Gyula* ellenzi a revíziót, de a Városi vasut tarifáját hajlandó megjavítani, mert ez a városé. Csak a közlekedés megadóztatásáról szóló javaslatot fogadja el. *Pető Sándor* hozzájárul ahhoz, hogy a Városi vasut 16 filléres jegyeit 20 fillerre emeljék föl és hogy ebben már benne legyen a közlekedési adó. *Kassai Ferenc* hozzájárul ehhez az indítványhoz. *Komlós Ágost* elfogadja a revíziót, mert abból előny származik a fővárosra. *Kollár Lajos* csak a közlekedés megadóztatására vonatkozó javaslatot fogadja el, a tarifareviziót nem. Három év mulva a főváros megválthatja a Közúti vasutat, addig mindenestre várni kell. Azt indítványozza, hogy a *megváltás alkalmával* a társasokosokra is kiterjedően terjessze elő a tanács a revíziós javaslatot. *Vértes Emil* szintén ellenzi a revíziót. Minthogy több szónok nem volt s az idő hét óra felé járt, az elnöklő *Bárczy* polgármester az interpellációkra akart rátérni, a javaslat ellenzői azonban rávettek *Bittnér Jánost*, a ki interpellálni kívánt, hogy álljon el. Erre a polgármester azt akarta megkérdezni, hogy a közgyűlés az előrehaladott időre való tekintettel kívánja-e a javaslat részleteit is letergyalni, de be sem fejezhette a mondatot, mert a mikor az *előrehaladott időt* említette, a közgyűlés több tagja azt juttá, hogy a szavazást akarja megakadályozni és *óriás lármá* támadt. A lármában alig lehetett hallani, hogy a polgármester a tárgyalást föl függesztette és így sokan azt hitték, hogy a közgyűlés szavazás nélkül befejeződött. A bizottsági tagok közül *többen fölugrártak, a padokat verdesték és pucosot emlegeltek.* Nagynehezen lehetett azután megérteni, hogy a polgármester a lármára való tekintettel öt percre föl függesztette a tárgyalást. Szünet után *Hecht Ernő* tette szövé a fölérítést, a mire *Bárczy* polgármester kijelentette, hogy csupán azt a kérdést akarta fölvetni, hogy ma tárgyalják-e a részleteket is, minthogy azonban nagy volt a zaj, föl függesztette a tanácskozást. Ezután elrendelte a szavazást. A közlekedés megadóztatására vonatkozó javaslatot egyhanguan elfogadták, a tarifareviziót azonban névszerinti szavazással, 72 szóval elutasították. Mellette senki sem szavazott, sőt a közgyűlés izgatott